
KOMUNIKATY I SPRAWOZDANIA

Marta Czakowska, Michał Czakowski

Sprawozdanie z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Współczesne problemy nauki i szkolnictwa wyższego”

Toruń, 16–17 września 2013 rok

W dniach 16–17 września 2013 roku w Toruniu odbyła się zorganizowana po raz drugi przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, organizacje studenckie tejże Uczelni, tj. Samorząd Doktorantów UMK oraz Samorząd Studencki UMK. Tegoroczna konferencja jest niejako odpowiedzią na ogromne zainteresowanie, z jakim w środowisku akademickim spotkała się jej pierwsza edycja zorganizowana we wrześniu 2012 roku. Honorowy patronat nad konferencją objęła Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego – prof. Barbara Kudrycka, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego – prof. Roman Hauser, Rzecznik Praw Obywatelskich – prof. Irena Lipowicz, J.M. Rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika – prof. Andrzej Tretyn, Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej – adw. Andrzej Zwara, Dziekan Wydziału Prawa i Administracji – prof. Tomasz Justyński, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Piotr Całbecki, Prezydent Miasta Torunia – Michał Zaleski.

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego – Jacek Pakuła przywitał zebranych gości i poprosił o zabranie głosu Prorektor ds. Kształcenia UMK – prof. Beatę Przyborowską, która podkreśliła, iż problematyka konferencji doskonale wpisuje się w toczącą się debatę publiczną na temat szkolnictwa wyższego. Następnie Przewodniczący, Jacek Pakuła, przywitał Dziekana Wydziału Prawa i Administracji – prof. Tomasza Justyńskiego. W dalszej części poprosił o zabranie głosu dr Monikę Stachowiak-Kudła z Uczelni Łazarskiego. Zaprezentowała ona referat pt. „Analiza zasad autonomii szkół wyższych i wolności nauczania w orzeczeniach trybunałów konstytucyjnych państw europejskich”. Wskazała jednocześnie, że pojęcie „autonomii szkół wyższych” nie ma swojego jednoznacznego odzwierciedlenia w przepisach powszechnie obowiązującego, jednocześnie dowodząc, iż konstytucyjna wolność nauki i nauczania nie jest tożsama z tym pojęciem. Zdaniem dr Stachowiak – Kudła pojęcia te niekiedy pozostają w sprzeczności, a twierdzenie to poparte zostało prezentacją kilku orzeczeń trybunałów konstytucyjnych w tym zakresie. Problematykę „Powszechnej wolności nauki i jej

prawnych ograniczeń” przedstawił Paweł Sobotko, reprezentujący Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. W swoim wystąpieniu podkreślił, iż wolność nauki i badań naukowych tworzącej szeroki katalog konstytucyjnych praw i wolności, nie jest pojęciem możliwym do ujęcia w ramy jakiegokolwiek definicji. Osoby prowadzące działalność naukową w szerokiej mierze korzystają z owej wolności, zarówno w zakresie prowadzonych badań naukowych, prezentacji ich wyników, komunikacji naukowej oraz swobodzie nauczania. Interesującym, zdaniem prelegenta, jest fakt istnienia ograniczenia wolności na gruncie prawa administracyjnego, w postaci nadawania stopnia (lub tytułu) naukowego osobom korzystającym z tej wolności w ograniczonym fragmencie wiedzy. Autor referatu wskazał na liczne przykłady wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, z których wynika, iż osoby legitymujące się tym administracyjnym potwierdzeniem wysokich kwalifikacji w obrębie danej dziedziny, są w szczególności sposobem traktowane w stosunku do osób, które takiego potwierdzenia nie posiadają.

Kolejnej sesji konferencji przewodniczyła dr Monika Stachowiak-Kudła. Pierwszym referentem tej części była dr Dorota Maroń z Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego, która wygłosiła referat pt. „Publiczne i prywatne finansowanie edukacji wyższej w Polsce”. Autorka przedstawiła rys historyczny dotyczący narodzin rynku usług edukacyjnych, by w dalszej części wystąpienia wskazać na funkcjonujące obecnie w wybranych krajach systemy finansowania szkolnictwa wyższego. Następnie poddała analizie polski system finansowania w aspekcie podstaw prawnych oraz praktyki jego stosowania. Jako główny wniosek ze swego wystąpienia wskazała, iż mieszany system finansowania szkolnictwa wyższego w Polsce wprowadza iluzję bezpłatności korzystania z rynku usług edukacyjnych w kontekście wzrostu liczby studentów studiujących w formie stacjonarnej na uczelniach publicznych. Ponadto, autorka podkreśliła okoliczność, iż otwartość rynku, na którym funkcjonują uczelnie publiczne oraz niepubliczne, wskazuje na dywersyfikację podmiotów prowadzących kształcenie wyższe. Wystąpienie pt. „Finansowanie uczelni kościelnych ze środków publicznych w Polsce – wybrane problemy prawne” przedstawił Michał Szewczyk, reprezentujący Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Autor przedstawił swe rozważania na tle konstytucyjnej zasady rozdziału państwa i kościoła. Przedmiotem badań była okoliczność i podstawy finansowania uczelni prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe. W konkluzji wskazał, iż pod określonymi warunkami, system finansowania tego rodzaju działalności ze środków budżetu państwa, nie stoi w opozycji do modelu relacji *sacrum* i *profanum* obowiązującego w Polsce. Z dezaprobatą autor odniósł się jednak do niespójnego ustawodawstwa w tym zakresie, przedstawiając także wnioski de lege ferenda. O zabranie głosu został poproszony Piotr Rodak z Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, w imieniu którego referat pt. „Finansowanie polskich uczelni wyższych ze środków zewnętrznych – szanse i zagrożenia” wygłosił Robert Lauks. Przychody pozyskiwane w związku z współpracą z gospodarką oraz środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej to dwa główne źródła finansowania zewnętrznego uczelni. Szczegółowej analizie zostały poddane możliwości w tym zakresie

i cele osiągnięte przez uczelnie publiczne i niepubliczne. Autor położył akcent na konieczność ścisłej współpracy szkolnictwa wyższego z gospodarką. Szansą na rozwój nauki na najwyższym poziomie jest właśnie pozyskiwanie „sponsora” wśród podmiotów gospodarczych. Dr Monika Stachowiak-Kudła udzieliła głosu Krzysztofowi Czarnieckiemu reprezentującemu Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ogólną charakterystykę oraz konstrukcję prawną dotacji budżetowych dla uczelni publicznych przedstawił on w referacie pt. „Dotacje budżetowe jako instrument finansowania uczelni publicznych w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym – charakterystyka materialnoprawna i zagadnienia proceduralne”. Problematyka wydaje się być istotna, zdaniem prelegenta, w szczególności na tle sporów i dyskusji dotyczących celowości dotacji wskazanej dotacji budżetowej.

Trzeciej sesji konferencji przewodniczyła dr Dorota Maroń. W ramach tej sesji jako pierwszy wystąpienie pt. „Utrzymanie porządku i bezpieczeństwa na terenie uczelni wyższej” przedstawił Aleksander Jakubowski z Uniwersytetu Warszawskiego. Regulacje w tym zakresie unormowane są przede wszystkim w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Autor podkreślił, iż stopień ich jest co najmniej ogólny, stąd też konieczność doprecyzowania w aktach wewnętrznych stanowionych przez organ uczelni. Dalsze rozważania autora dotyczyły przede wszystkim możliwości ingerencji służb porządkowych pochodzących z zewnątrz na tle realnego problemu realizacji zasady autonomii uczelni. Marta Czakowska, reprezentująca Kujawsko-Pomorską Szkołę Wyższą w Bydgoszczy przybliżyła uczestnikom konferencji problematykę przyznania stypendium w związku z kontynuowaniem nauki na tle orzecznictwa sądów administracyjnych. Wskazała, że do momentu nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2011 roku, przepisy dotyczące pomocy materialnej studentom nie wzbudzały większego zainteresowania przedstawicieli doktryny prawa. Wraz ze zmianą przepisów w rzeczonym zakresie, środowisko akademickie – w szczególności beneficjenci pomocy materialnej, podjęło ożywioną dyskusję na temat ratio legis tychże przepisów. Autorka przedstawiła problemy wynikające ze stosowania znowelizowanego przepisu art. 184 ust. 5 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym na tle orzecznictwa sądów administracyjnych z lat 2011–2013. Z kolei referat pt. „Postępowanie w sprawie przyznania środków w ramach programu „*Diamentowy grant*” przedstawił Sebastian Gajewski z Uniwersytetu Warszawskiego. Program ten stworzył możliwość otrzymania stypendiów przez wybitnie uzdolnionych studentów z grupy absolwentów studiów pierwszego stopnia lub studentów, którzy ukończyli co najmniej trzeci rok studiów jednolitych magisterskich. Postępowania administracyjne w tej sprawie prowadzi minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. Adresatem Programu są jednostki naukowe, jednak stroną postępowania jest de facto student. Prelegent dokonał oceny prowadzonego postępowania z punktu widzenia postępowania administracyjnego. Jacek Pakuła, reprezentujący Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, wygłosił referat pt. „Działalność Polskiej Komisji Akredytacyjnej a pomoc materialna dla studentów”. Przedmiotem rozważań ustanowił nowe zadania przypisane Polskiej (uprzednio Państwowej) Komisji Akredytacyjnej sprawującej kontrolę nad działalnością

naukową i dydaktyczną polskich uczelni. Celem systemu pomocy materialnej studentom jest zapewnienie równego dostępu do nauki, o którym mowa w art. 70 ust. 4 Konstytucji. Istotą jest, by zostały wypracowane i skutecznie realizowane mechanizmy nadzoru i kontroli nad tym systemem, co zapewnić ma przekazanie tych kompetencji także PKA. Następnie dr Maroń poprosiła Łukasza Krawirandę z Uniwersytetu Warszawskiego o przedstawienie referatu pt. „Stosowanie przepisów o wyłączeniu pracownika oraz organu w postępowaniu w przedmiocie pomocy materialnej studentom”. Stosowanie KPA w zakresie tych postępowań jest kwestią niebudzącą powszechnie wątpliwości. Autor wskazał propozycje rozwiązań problemu zastosowania instytucji wyłączenia pracownika lub organu z perspektywy członka organu orzekającego w sprawach z zakresu pomocy materialnej studentom. Z kolei Paweł Rażny reprezentujący Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu przybliżył rzadko jeszcze stosowaną formę wyboru rektora uczelni publicznej, a mianowicie konkurs. Przedstawił rys historyczny dotyczący elekcji rektorów w Polsce, wskazał także na obecnie stosowane rozwiązania prawne w tym zakresie.

W drugim dniu konferencji czwartą jej sesję prowadziła Marta Czakowska. W pierwszej kolejności o wygłoszenie referatu pt. „Nauka i badania naukowe na uczelniach sportowych” została poproszona Karina Nowak z Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. Prezentacja zmian w zakresie finansowania nauki wprowadzonych nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, działania uczelni w tym zakresie oraz rola Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju były głównym przedmiotem rozważań autorki. O aktywności studentów w relacji do aktywności uczelni z perspektywy pedagoga mówił Konrad Sawicki z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Uczestnikom konferencji przybliżył problem, z którym borykają się także inne uczelnie, związany z brakiem inicjatywy ze strony studentów do podejmowania działań społecznych w ramach społeczności akademickiej, jednocześnie wskazując na rolę i stosunek uczelni do ewentualnych inicjatyw. Następnie Aldona Lipka z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przedstawiła raport z badań dotyczących wizerunku szkół wyższych z perspektywy absolwentów Liceum Akademickiego w Toruniu. Z kolei Joanna Kufel z Uniwersytetu Łódzkiego podjęła się przedstawienia referatu pt. „Jakość czy ilość – o problematyce konkurencyjności uczestników studiów doktoranckich w Polsce”. Dostępność studiów doktoranckich jest z pewnością znacznie większa niż w latach ubiegłych, co zdaniem autorki rodzi pewne niepokojące konsekwencje – doktoranci podejmując się niejednokrotnie nie podejmują wysiłku, jaki jest ich zakończenie z uzyskaniem stopnia naukowego doktora włącznie. Przyczyn takiego stanu rzeczy Joanna Kufel upatruje przede wszystkim w nieprawidłowym systemie funkcjonowania studiów doktoranckich, znikomej jakości programu tych studiów i przełożenia na kompetencje zdobyte przez ich uczestników. Prelegenci w osobie Agnieszki Kaźmierczak z Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Dominiki Bień z Uniwersytetu Gdańskiego przedstawili i omówili wyniki konkursu na najbardziej produktoracką uczelnię Prodok 2012. Kryteria przyjęte

w dokonywanej przez komisję konkursową ocenie były transparentne, a prelegenci podkreślili, że konkurs będzie cieszył się coraz większym powodzeniem. Pani prof. Agnieszka Skóra z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wygłosiła referat pt. „Odpowiednie stosowanie przepisów k.p.a. w sprawach z zakresu szkolnictwa wyższego – wybrane problemy”. Problematyka ta doskonale korespondowała z przedstawionymi dotychczas zagadnieniami. Pani Profesor szczegółowo odniosła się do poszczególnych przepisów k.p.a., nie tylko dokonując ich wykładni, ale także wskazując na ich odpowiednie stosowanie w sprawach wynikających z zakresu szkolnictwa wyższego. O znaczeniu i funkcjonowaniu rady doktorantów na przykładzie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego mówił Tomasz Siewierski. Wystąpienie to doskonale korelowało z referatem przedmówcy w osobie Konrada Siwickiego.

Sesję piątą konferencji prowadziła Karina Nowak. O zabranie głosu poprosiła Michała Starczewskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, który przedstawił referat pt. „Otwórz dostęp lub giń. O groźbie komunikacyjnej zapaści”. Wzorce z uczelni zachodnich czy amerykańskich wskazują na konieczność zmiany w podejściu do prezentacji wyników prowadzonej działalności naukowej. Im szerszy dostęp umożliwimy, obwarowany podstawami prawnymi, tym większe grono odbiorców zapozna się z udostępnionymi przez nas treściami naukowymi. Arleta Hrehorowicz z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wygłosiła referat pt. „Zdalne metody kształcenia w szkolnictwie wyższym, czyli o tym czy w oświacie brakuje MOOC(y)?”. Otwarcie na nowe technologie jest nieuniknionym zjawiskiem na polskich uczelniach. Podjęte rozważania dotyczyły stosowaniu kształcenia zdalnego i e-learningu, jako podstaw idei Massive Open Online Courses. Jednym z czynników wpływających na zwiększenie innowacyjności i efektywności polskiej gospodarki jest prowadzenie skutecznego monitoringu mobilności kadry naukowo-dydaktycznej. Paweł Cegliński i Marta Szarszewska z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przedstawili problem inflacji wykształcenia oraz propozycje rozwiązania tego problemu w kontekście instrumentów zastosowanych w tym zakresie w Republice Federalnej Niemiec. Magdalena Sajkowska, reprezentująca Uniwersytet Warmińsko – Mazurski, przedstawiła wybrane zagadnienia z zakresu prawnych form pomocy studentom niepełnosprawnym świadczonych przez uczelnię, zalety oraz wady funkcjonującego systemu. Karol Smoter z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wygłosił referat pt. „Analiza możliwych skutków wprowadzenia dwustopniowych studiów magisterskich z zakresu prawa”. W swoim wystąpieniu określił perspektywę braku lub znikomych kompetencji posiadanych przez absolwentów studiów I stopnia nieprawniczych rozpoczynających naukę na studiach II stopnia oraz ich brak przygotowania do późniejszego wykonywania zawodów prawniczych w związku.

Podsumowania konferencji dokonał Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego – Jacek Pakuła i oficjalnie zamknął konferencję, wyrażając nadzieję, iż była ona udana i owocna oraz zaprosił uczestników na konferencję za rok.